

ELŐL-JÁRÓ BESZÉD.

Első tekintetre észre lehet venni, hogy ezenn munkátskát irtam azoknak kedvékért, a' kiknek nem volt szerentséjek, a' Felsőbb Oskolákban, a' Nagyobb Tudományokat tanulni; élhetnek tehát ezzel mindenek, a' kik leg-alább olvasni tudnak, annyival hasznosabbann azok, a' kik az apróbb Oskolákat, vagy rész szerent, vagy egészszen el-végezték; és azért hogy annyival világosabb legyen, két kóltöt személyeknek beszélgetésben adtam elő: külömbenn mint hogy a' dolog, a' melyről irtam, nem Mese, nem História; azért meg-kivánnya, hogy figyelmetességgel olvassassék; másként nem a' munka les sz az oka, hogy nem lehet érteni, hanem maga az Olvasó. Vigyázva kerültem, hogy oljanokat ne írjak

A 2 irjak

írjak, meljeknek meg-értésekre több kívántatott volna.

Sajnálhatni, hogy e' mi Hazánk-bann a' köz rendű Nép, mind eddig kevéssé gyönyörűségét kereste a' Könyveknek olvasásában, a' kik leg-többre mentek is, be-érték, egy két könyörgéses Könyvel. Nem tsuda; mert a' Deák nyelvnek fedele, el-takarta szemek elől azoknak szépségét; mint régen Mósés a' Sidók elől több hitbéli dolgokat, a' Tzerémoniák takarékjával. Úgy nézem Bod Pétert, és másokat, a' kik a' Közrend kedvéért, Magyar nyelvenn irtak; mint Éliust, (a' ki vólt Romában Anastaziusnak, egygy Törvény tudónak Iró Deákja,) ez látván, hogy a' Törvény-Tudók, a' Törvénykezés módját, és formáját titokbann tartják, csak hogy a' Nép reájok szorúlván, kenyerektől el-ne essenek: lopva le-irta, azokat, és a' Piatzon közönséges helyenn ki-ragasztotta, ezzel a' külömbséggel, hogy Bod Pétert, és másokat, azért senki sem üldözi; mint azt a' szegény Iró-Deákot régen a' Római Prokátorok.

Szerentsésebbek vóltak eddig e' részben más Nemzetek, kik között tulajdon Nyelvekenn, az Egygyűgyűbbek kedvek.

ért, számos könyvek jöttek világosságra;
meljekkel lassanként édesgettettek a'
könyvekben-való gyönyörködésre; an-
nyira hogy már nem újság a' Köz Nép
közé-is, számos könyveket tartani. Így
tsalta-el nevezetesen Pitter a' Német
Községet; a' Könyvek olvasására, az-
zal a' Könyvével, melly ez alatt a' Név
alatt forog a' Német Község kezében.
(a) Történetek fejtegetése.

Hasonló tzéllal írta mostanában
Német Országban a' Göttingai Profesz-
zor Michaelis Német nyelvenn, a' ma-
ga Bibliára-való Jegyzéseit, a' Tudatla-
nok számára. Ha N. Sándort tsak Apel-
lesnek volt szabad le-festeni, és ha méltán
mondotta N. Sándor, Akhillest szerentsés-
nek, meg-álván egykor az ő sirja felett;
mivel hogy úgy-mond: Homerus írta-
meg jeles vívelt dolgait: Nem bátor-
kodom azoknak ditséretekhez fogni, a'
kik ha későn-is fel-serkentek szülötte
nyelvünkön, az Együgyűek kedvéért
írni. Nagy haszonnal törték erre a'
tzélla az Utat a' Magyar Ujságok-írói,
kiknek héti-leveleik, már-is nagy kíván-
ságot öntöttek, a' Magyar Községben
azoknak meg-tudására, meljek nem tsak

a' Hazánn, hanem más Orszá-
gokbann is történnek, és már-is fel-
ébresztették azoknak érzékenységeket,
hogy szinte óhajtsák tudni és ki-tanulni,
nem csak tulajdon hazájoknak, hanem
más Országoknak-is Polgári, Eklésiai,
Hadi, és Természeti, állapotjokat.
Vajha a' Magyar Játékok édes Hazánk-
nak leg-alább nevezetesebb Városaibann
szokásba mennének!!! - 's a' többi!!!
!!! -- --

Meg kell vallani, hogy eddig az-is
nagy akadálja vólt a' Nemzeti nyelvün-
könn-való 's más Könyvek ki-adásának,
hogy töbnyire csak azok adták a' Könyv
írásra magokat, a' kiket a' szükséges
költségnek nem léte meg-akadályoztatott,
félvén hogy úgy ne járjanak, mint Ra-
vanell azzal a' Könyvével, melyet Biblio-
thékának nevezett, a' ki nem kapván
segítőt Frantzia Országban, Basiliá-
ba emelte a' hátán, azután Genevá-
bann alig nyerte-ki Turrestinus Benedek-
től, hogy Tipografust kereszen néki,
vagy mint Borsod-Vármegyében Király
Ádám a' ki Frantziából Pictétnek az
Erköltsi Theológiáját le-forditatta; de
talán most-is a' maradékinál hever,
Ritkák vóltak eddig a' mi Hazánkban

a' Tzitzerók, Juliusok, Bellárminusok;
Baroniusok, Uszszériusok, Pázmányok. --
(holott Antoninus Romai Tsászár, Al-
fensz a' Kásztiliai Király, nem tartot-
tak illetlennek hogy őket a' Tudós Ma-
radék Doktorózálni fogja. A' Nagy
Fridrik sem átalott oljkor az Országá
ditsőséges Kormánnyánn el-fáradott ke-
zeibe pennát venni) annyival ritkébbak
voltak a' Metzenások a' Bojlék.

Magyarúl igyekeztem tisztánn irni;
de azért nem voltam olyan babonás,
hogy a' meg-magyarosodott idegen szo-
kat iszonyodva kerültem volna. Nintsen
olyan nyelv a' melly vagy egygy, vagy
más nyelvből ne költsönözött volna. (a)
Meljik nyelv ment a' tökéletességnek na-
gyobb graditsára; mint a' Deák nyelv,
Tzitzeró idejében: de azért tudva van,
hogy melly sok Görög szokat vettek bé
Rómába. Ha még eddig semmi idegen
szó a' Magyar nyelv közzé nem elegye-
dett volna, talám lehetne ezzel a' kü-
lönös tulajdonságával ditsekedni; de
nem tagadhatjuk, eleitől fogva sok ide-
gen szók tsúsztak-bé. P. o. Templom,
Prokátor, Prédikátor, Sákramentom,
grádits, Doktor, Jus, hát ha a' Pa-
latsin-

A 4

(a) Hanc veniam damus petimusque vicissim;

latsinta a' Placentától van. Kukuri-
tza, Pulzli, Lájbli, Rékli, Pántlika
's a' t. El-halgatom a' Kaputot, Strin-
flit, Krumplit.) Sőt tulajdon neveink-
is idegen szók. György István 's a' t.
Bár ne különböznének a' nyelvek annyi-
ra egy mástól. Miként örül az, a' ki
Deákúl tudván, Frantzia, Olasz,
vagy Oláh nyelvet tanul; midönn látja,
hogy könnyithet magán, az egyszer
nehezen meg-tanúlt Deák nyelvnek tudá-
sával; de ezekkel nem hagyom helybenn
a' régi Magyarok szokását, a' kiknek
írásaik teljesek, idegen, kivált Deák
szókkal holott nemzeti nyelvünk e' rész-
benn nem szorúl más nyelvre; hanem
csak a' már régtől fogva meg-magyar-
sodott szóknak kívántam pártjokat fogni.

